

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-Egylet“ közlönye.

Szerkesztői szállás:

Szent-Miklós-utca 791. sz. hová a lap szellemi részét illető cikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

A ref. főtanoda könyvnyomdája, hova az előfizetési penzek és reclamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor ára 6 kr: bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

A hirdetési díjak előre fizetendők.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal; Pesten: Lang Leopold, Erzsébet tér, 9. sz.) Bécsben Haasenstain és Vogler (Neu-Markt 14. sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Félévre 3 frt.
Negyedévre 1 „ 50 kr.

Előfizetési felhívás.

„Székely Hirlap“

politikai, társadalmi és a maros-vásárhelyi „Jogász-Egylet“ közlönye.

1874. évi második félévi folyamára.

Előfizetési díj:

Jul.—decz. hat hóra 3 frt — kr.

Jul.—sept. három hóra 1 „ 50 „

Az előfizetési pénzeket kérjük postautalvánnyal Maros-Vásárhelyre az ev. ref. főtanodai könyvnyomdába, a „Székely Hirlap“ kiadóhivatalának küldeni.

A lap kiadását f. évi julius 1-én kezdve, helyi ref. főtanodai könyvnyomdász Imreh Sándor vette át, kihez az előfizetési pénzekon kívül a felszólamlások és a lapba beiktatandó hirdetmények is küldendők.

M.-Vásárhely, 1874. jul. 27-én.

○ A politikai mozgalmak bár mennyire is kiváló tárgyai legyenek az olvasó közönség érdeklődésének: nem szabad megfedkezünk politikai életünk legközelebbi rokonáról, édes testvéréről, a társadalmi életről; hiszen lapunk homlokzatán a „politikai“ mellett e szó „társadalmi“ is ott áll.

Könnyűnek látszó és mégis nehéz feladat ily kis körnek, melynek társadalmi és politikai érdekeit — részben lapunk is képviseli, az olvasó közönség előtt, társadalmi állapotát szellőztetni. Könnyűnek látszó, mert a kényszerűség a hibáztató álláspontba helyez bennünket; nehéz azért, mert a kényszerűséget mindig saját hibáink idézik elé.

A társadalmi életben épen úgy, mint a politikában, vannak korszerű, irányadó eszmék, melyeknek jó avagy rossz befolyása alatt maga a társadalmi élet bizonyos fejlődésen, néha — fejlődés és haladás nélkül — csupán változáson megy keresztül. Ily irányadó eszmék két irányból keletkeznek, eredményük is két ellentétes eredmény. Egyik eredmény az, mely egy már meglevő, folytonosan tevékenyen működő társadalmi mozgalomnak újabb élénkségével fenntartja a társadalmi élet pezsgését; a másik ellankadása a társadalmi életnek; apránként inkább-inkább visszavonultakká teszi azokat a tényezőket, melyek egy társadal-

mi élet fenntartásának oly nélkülözhetetlen szükségletei, mint szerves lényeknél a levegő. E két irányból fejlődő eszmék és azok hatásának összege eredményezi egyfelől az elkülönzést és másfelől összetartást, és általánosságot.

Nem vagyunk barátjai a communista törekvéseknek oly irányban, minőben a politikai rajongók e részben haladni akarnak, de mégis hiszszük, hogy a társadalmi életben, annak élénkké, pezsgővé tételére okvetlen szükségesnek és korszerűnek tekinthetjük a communismusnak egy részét, egy bizonyos nemét. A társadalmi élet egyes organumainak, a családoknak, egyéneknek tudniok, érezniök kell azt, — sőt meggyőződéssel kell birniök a felől, — hogy egymásra nélkülözhetetlen szükségük van; e szükségesség belátására, tudatára nem annyira a szorult helyzet, a kényszerűség, mint inkább a józan ítélet, a helyes következtetésekkel táplálkozó életbölcseesség kell, hogy a társadalmi életnek, már említett organumait vezesse.

A közös érdek előmozdítására irányzott törekvések hiányában felfemerülnek imitt-amott, egyes csoportoknak önérdékből folyó, s egyenként külön külön irányu törekvései, melyek soha sem lehetnek általános érdekek. A társadalmi életet beteggé teszik, mert az ily törekvések nem annyira önhaszont, mint mások kárát eredményezik.

Igy következik be az az állapot, melyben a társadalmi szellem valódi különczhöz lesz hasonló; olyan különczhöz, a ki más józan eszű emberek nézeteitől elütő ferde meggyőződése által vezéreltetni magát cselekvényeiben s készakarva tesz olyat, mi végre is beteggé teszi.

E bajon segíteni, e betegséget orvosolni igen nehéz, oly nehéz legalább is, mint egy megrögzött hibát, egy természeté vált rossz szokást levetkezni; tudjuk, hogy nem helyes, még sem tudjuk elhagyni, s midőn mi magunk megteszszük a kísérletet, hogy a bajt orvosoljuk, a legtöbb esetben, akkor is, e tényben, nem a másokkal is közölt, többek által helyesnek vélt irányban indulunk, hanem saját egyoldalúságunk nyüge alatt, azon hitben indulunk el, hogy a dolgon változtatni fogunk; csakugyan változtatunk is, de úgy, hogy a beteget még betegébbé teszszük.

Az elkülönzés, visszavonultság lehet mulatságos, kellemes a társadalom egyes tagjaira nézve, de a társadalmi élet fejlődésére, egészségére károsan hat, s a társadalmat éppé csupán az érdekeknek közössége, s ez érdek-közösségnek határozott, józan belátása teheti. A társadalom minden organumának e célra együtt kell törekedni, épen úgy, mint egy complicált gépezet egyes részeinek; e nélkül a gép meg se indul, vagy ha megindul, működése rövid ideig tart és pontatlan.

Országgyűlés.

Julius 23. Folytatott a választótörvényjavaslat 12-ik szakaszának tárgyalása.

Az e feletti vita egészen kikökkent az érdemleges tárgyalás keretéből, s e tekintetben csak Ghyeczy Kálmán, Szapáry Gyula és Csemeghy Károly tettek dicséretes kivételt. A pénzügyminiszter a tegnapi ülésen Huszár Imre által provocáltatott nyilatkozatra s a középpárt szóvivője aligha tett szolgálatot az ügynek, melynek érdekében felszólt, mert Ghyeczy Kálmán röviden ugyan, de hatásosan lerontotta a 12. §. ellenzőinek okoskodását, s kijelenté, hogy: mint pénzügyminiszter, ha minisztértársai ellene is volnának, igen természetesen helyeselné e szakasznak az adók befizetésére vonatkozó intézkedését. A jobboldal éljenzett, a baloldal pedig hallgatott mélyen e kijelentés után.

A pénzügyminiszter beszédén kívül Csemeghy Károly beszéde is megtette a kellő hatást, melylyel kíséri rendesen a jobboldal Csemeghynek alapos és érvekkel teljes beszédeit.

Szólt még e tárgyban Szapáry Gyula belügyminiszter is, előadván annak okát, miért nem vette föl eredeti törvényjavaslatában e szakaszt. A többi szónok nagyobb részt éles és személyes támadásokat intézett egymás ellen, úgy, hogy a személyes kérdésben felszólalók egymást váltották föl. Leghevesebb volt azonban Nagy György, kit az elnök kétszer is mérsékletre intett.

Julius 24-én ismét a 12. §. feletti vita vette igénybe a képviselők már is nagyon hosszúra nyújtott türelmét.

Pszichologiai szempontból — írja a „Ref.“ — érdekesek ugyan Tisza Kálmán és Kerkápoly mai beszédei, politikai beltartalomra nézve azonban roppant szegények. Az ország semmit sem vesz vele, ha meg nem tartatnak, de a parlamentnek megvolt bennök a maga gyönyörűsége. Mindenik párt lelkesedett önmagán, s mint a bibliai farizeus, hálát mondott az Istennek, hogy nem olyan, mint az a másik. A két nagy beszédből az ország nem tanult semmit, s a 12. §. is egy helyben maradt, de Tisza Kálmán ismét hebizonyította ki-méletlenségét s Kerkápoly szónoki tehetségét. Tisza Ghyeczyvel oly kegyetlenül bánt, hogy a barátság és egy hosszú közös mult iránt érzékkel bíró emberben megfagyott a hit a barátság iránt; Kerkápoly pedig oly merészen lépett föl s oly pretenzióval beszélt, hogy a szemérmesek lesütötték szemeiket ily magaviselet fölött. A külső és belső logica, a mely akár áll, akár nem áll, mindenesetre áll, hatását a mi alsóházunkta el nem téveszthet; de a ki Kerkápoly beszédét nem hallja, hanem olvassa, az csodálkozva fogja keresni e hatásnak kulcsát.

Uj szónoknak lépett ma fel Teleszky István, s ő volt a legmérsékeltőbb, legtárgyilagosabb, a legparlamentárisabb szónok.

Julius 25-én végrevalahára keresztülestünk 25 szótöbbséggel a 12. §-on. Nyár közepén, aratáskor s 30 fok melegben elég szép szám, kivált, tekintve, hogy a horvátok nincsenek itt és nem szavaztak. Sokan nem hitték volna, hogy a kormánynak e szakasznál ily többsége is lesz, mert némelyeknek scrupulusaik voltak, a balpárt pedig egész táborát beidézte. De a jobboldal egyértelműen szavazott az adófizetés mellett s a párt-szellem és pártfegyelm szilárdnak bizonyult, a miből a kormány újra láthatta, hogy a jobboldalban megbízhatik, valahányszor nem inkább az ellenzékben keresi támasztát; miglen a hányszor a baloldaltól várja, hogy többsége legyen, igen természetes, hogy mindig ellenszenvet, gyanakodást és szakadást idéz elő a saját pártjában, a minek az a következménye, hogy a párt elkorhad, a kormány előbb-utóbb megbukik és a baloldal tekintélye a neki nyújtott engedmények és vele kötött compromissumok következtében túlsúlyra vergődik.

A szavazást megelőzőleg még hosszú vita volt, a melyben ez egyszer a jobboldal vala szószaporító.

Szilágyi Dezső egy igen sikerült, alakilag kidolgozott s dialectikailag ügyes beszédet mondott a baloldal ellen, melynek hibája csak az volt, hogy nagyon hosszú volt; gyakran repetálta magát és fölösleges volt. Paczolay Pulszky Ágostont védelmezte, s a nógrádi alku miatt Huszár Imre által ellene emelt immoralitási vádat azzal erősítette meg, hogy visszafordította s a koalícióra alkalmazván, ráborította a középpárt és a bal-közép fejére.

A szavazásnál nevezetes volt az, hogy a jobboldal tömegesen elvetette Teleszky jónak ismert módosítványát a vizsgálati fogságban levő választóknak a lajstromokba fölvételét illetőleg; noha erre oka nem volt s tegnap kéz alatt ígéretek tétettek az ellenzéknek, hogy az a módosítvány el fog fogadtatni. A baloldal nem minden ok nélkül e miatt nagyon haragudott. De a kormánykörök igen helyesen úgy vélekedtek, hogy nem jó lesz e miatt szavazás közben megbontani a pártfegyelmet. Ez igaz, de ha a kormány szavazás előtt, a vita folyamában, a házban kijelenti, hogy e módosítványt elfogadja, mert jó, nem a

balpárt kedvéért, hanem a törvény kedvéért s a jobboldal tudja a kormány álláspontját, akkor rászavaz a Teleszky indítványára s nem kell félni a fegyelm megbontásától, a mely csak akkor áll be, mikor a kormánypárt háta mögött és rosszul eszelepszik.

Török-Gálfi-Horvátok

székely vértanuk emlékszoborügye.

A helyi ev. ref. tanoda ifjúsága folyó év június 6-án rendezett hangversenynyel egybekötött tavaszi mulatsága tiszta jövedelméből tíz o. ért. forintot adott a székely vértanuk emlékszobrára.

A mely ifjúság még időtöltésében sem feledkezik meg a kegyeletről, *) mulatságában sem téveszti szeme elől a szent czélt: honszerelmet és szabadságot; **) az érte hivatását s betöltendi kötelemét hazája és nemzete iránt. Az ily, nemes érzelmeit tettekben nyilvánító ifjúságra méltán számíthat a baza minden körülmény s között számításában bizonyosan nem fog csalódni. Ez érdem egyúttal azoké is, kik az ifjúságot ily kellő, helyes irányban vezetik és vezérlik s keblében a nemes érzelmeket felköltik, fejlesztik és ápolják. Midőn a szoborbizottság e kegyeletes megemlékezésért, a legőszintébb szíves köszönetét kifejezi, egyszersmind tudatni kívánja az érdekelt, igen tisztelt közönséggel, hogy a szobor folyó hó végén készen leend; a leszállítás Pestről Vásárhelyre és a fölállítás augusztus hóban, a leleplezés pedig — miről annak idejében a közönség értesítettik — folyó évi szeptember első felében megtörténik.

Maros-Vásárhelyt, a szoborügyi bizottságnak 1874. július 17-én tartott üléséből a

székely vértanuk szoborbizottsága.

U. I. A fennebbi gyűlés után küldötte be mlgos Horváth Mihály úr a székely vértanuk emlékszobrára a maga és testvérei: Gyula és Johanka nevűkben régebb fölajánlott 300 ft urbéri obligatio cursu szerinti értékét.

Jogi szemle.

Egy elvi jelentőségű döntvény.

Az alábbi kérdés megvitatásában egyik fő czélunk törvénykezési rendtartásunk hiányait egy újabb adattal demonstrálni.

Az eset következő:

Felperes N. még 1872. évben fekvősegek kiadása iránt keresetet indít alperes Z. ellen, s a perfelvétel a kereset alapján szabályszerűleg meg is történik, s alperes

*) A székely vértanuk egyike: Török, kedvelt tanára volt 25 év előtt a helyi ref. főtanodának.

**) Ugyanez ifjúság a Petőfi emlékszoborra is adott 10 o. é. ftot.

kiragadvá a mindennapiság nyögéből — nemesebb érzések és gondolatok felé hajtásák: a tévedésért megbocsáthat, már t. i. azért, hogy mi nem ezekről, hanem egészen másról kívánunk megemlékezni.

Az eseményeket kövessük úgy, a mint megtörténtek. Először is lépjünk be a gróf úr — id. gr. Teleki Sámuel — szobájába. A legjobb pillanatba érkeztünk. A társaságot képezik: id. gr. Teleki Sámuel, ki a m.-vásárhelyi zenekedvelők egylete elnökének pár nappal választatott meg; látjuk az ifju grófot és a zenekedvelők egyletének hat kiküldöttjét élén Z. Bodolla János úrral, kik a grófot az egyletnek megnyerni és egyszersmind üdvözölni jöttek. A szokott bemutatás után Z. Bodolla János úr ismert szellemdússágával intézte szavait a grófhhoz, találóan ecsetelvén a zene hatását a társadalomra, s hogy az nálunk székelyek közt mennyire alantos, hogy a m.-vásárhelyi zenekedvelők egylete, midőn megalakult, az illetők szemei előtt épen ezen bajnak orvoslása lebegett, s hogy menyire óhajtották, mikép a hangot Maros-Vásárhely, mint a székelyek gyűpontja adja meg, s ennek ötletéből meleg szavakban az elnökség elfogadása és az egylet pártfogására kérte. A gróf nemcsak kedvesen fogadta, de szerfelett örömet fejezte ki és megtiszteltetésnek nevezé megválasztatását, s szerencsének azt, hogy épen neki jutott osztályrészül, a székelyföldön, a zene fölvirágzására az első követ letenni; mi természetesebb, mint az, hogy mi, mindnyájan egyhangulag, egy érzéstől lelkesítve, a gróf nemes érzést tanúsító szavaira az ég áldását kértük.

Na, de kezdjünk már politizálni, igen, politizálni! Valljuk be bátran, hogy ez életfeltételünk, de miért is ne, hisz annyi tarkaságot, annyi nevétséget talál fel naponta, hogy nem csoda, ha a szakácsmesterséghez ked-

az ellenirat beadására a törvényes 15 napi idő baladékal el.

Alperes az elleniratot a kitűzött határnapon sem adhatta be, minélfogva annak beadására ellenfele egyetértésével határnapul, ugyanazon évi június 10-ik napja tüzetik ki.

Ez utóbbi határnapon azonban sem fel- sem alperes a t. r. t. s. 131. §. ellenére a pertárban nem jelentek meg.

Ily függő állapotban hevert a pertárban ezen perügy 1873. év május 8-ig, várván sorsa kétes kimenetelét, midőn a pertárban megjelent felperes rész egyedül, s a pernek ítélet alá terjesztését kérelmezte.

A törvényszék figyelmét azonban nem kerülte ki a felperes rész szabálytalan eljárása, s a beterjesztés alapján nem érezte magát hivatva érdemileg ítélni, hanem a pert a t. r. t. s. 113. §. alapján végzésileg megszüntnek nyilvánította.

Felperes rész ezen megszüntető végzés ellen emelt semmisségi panaszának a semmitőszék helyet adott, a végzést a t. r. t. s. 297. §. 1 pontja értelmében feloldotta, s az eljáró törvényszéket „további törvényszerű eljárásra utasította.

A fennebbi eset előrebocsátása után fölmerül azon kérdés, hogy: volt-e joga felperes résznek ítélet alá terjesztést kérni, s ily esetben jogosult-e a perügy érdemleges eldöntése?

Mielőtt fölvetett kérdésünkhöz tüzetesebben hozzá szólnánk, szorosan megfigyelendő, hogy az alaki-törvény a perrendszerű eseményeket mindenütt szoros határidőhöz köti, s a jogorvoslattal egybe nem kötött esetekben a mulasztást joghátránnyal súlytja.

E jogelv van törvénykezési rendtartásunkban is felállítva, mint az igazságszolgáltatás természetéből kifolyó jogi kényszer; s bármint helyet foglaljon is el a perben álló fél, legyen az fel- vagy alperes: ezen kényszer hatása alatt áll, s szenved a mulasztásból eredő joghátrányt.

A törvk. rendtartás világos határozatokat foglal magában, a rendes pereljárás is a pertári kezelés gyakoribb eseteire, de a gyakorlati élet néha oly eseteket merit fel, melyekre a t. r. t. s. szabványai még per analogiam sem alkalmazhatók a jogi méltányosság és igazság megsértése nélkül.

Epen ilyen a fennebb közlött eset is.

A t. r. t. s. 113. §. szerint ha a felek a per felvételére a kitűzött napon meg nem jelennek: a pertárunk 3 nap alatt beadandó jelentése folytán a per megszüntnek nyilvánítandó, s az iratok az illető feleknek visszaadandók;

a 111. §. szerint a megjelent peresfélnek joga van, — s nemcsak a perfelvétel esetében — a megjelenést elmulasztó peresfél ellenében az ügynek ítélet alá terjesztését kérni;

vet kaptunk. A szerb és szász képviselők beszédeinek virágai — ugrátszik — még nem kornyadtak le a „kanikula“ melegétől, vajjon honnan veszik az öntözésre a vizet? Miután virágról beszéltünk, menjünk végig a kerten, a melyet már úgy is ismerünk, s próbáljuk meg, hogy a taván nem kapunk-e tengeri betegséget. Hopp! már benne vagyunk a esolnakban, de nem feszítettünk vitorlát, hanem verejtékesöppekkel szereztük meg a kínálkozó gyönyörűséget; de jó, hogy csak ennyi s nem lett fürdés a vége.

Alig említettük a tengeri betegséget s a taván jellel csakugyan kezdtek mutatkozni, s minő jelek?! különböző más tengeri betegségtől, attól merőben elüt, mert mi t. i. valami ételfélt — rettenetesen óhajtoztunk. Elbízhatik, hogy volt is részünk benne. A magyar vendégszeretet nem szorult dicsőretrre. Az ebédet és így kellemes kiküldetésünket is egy még kellemesebb szellemi élvezet zárta be, hogy soha el nem felejthessük.

A comtesse és Weelwright Anna, kit az olvasó a Liszt concertjeiről már ismer és így szükségfeletti meglepésünkhöz, — melyet hangja és játéka bennünk ébresztett — kifejezést adni, mit különben nagyon nehéznek is tartunk: Chuman, Schubert és Scarlatti-től néhány darabot éreztettek át velünk laikusokkal, s hogy felfoghattuk, az bizonyosan nem a mi érdemünk, hanem a játék bűbája okozta. Ez volt élvezetünk korona. Képzhetik már most az olvasó, hogy ilyen fogadtatás után, milyen nehéz útra kelni! azonban nem lehet mindig így, a drága gyöngyöt ritkán és fáradsággal lehet feltálni, kárpótlást ennek a visszaemlékezés nyújt.

TÁRCSA.

A sáromberki kastélyban.

(1874. július 22-kén.)

Lehet a t. olvasók közt, ki azt képzei, hogy a sáromberki kastély Franciaországnak valamelyik regényes, a lovagkor eseményei által elhíresedett részében pompáz, s talán épen Chambord grófnak e tikkasztó melegben, vagy a még nyomasztóbb politikai viszonyok közt, hivatva van enyhelyül szolgálni, és így — úgy gondoljuk — várja érdekesítő története előadását, fekvésének szépsége, fagraványai nagyszerűsége, ha nem is rafaeli, de mindenestre festői ecsetelését.

Képzelmük csalódását, midőn végigfutva eme sorokon és merőben mást talál; mert a sáromberki kastély nem Franciaországban, hanem itt Erdélyben fekszik, hová Marosszékről egy két krajczáros papirszivarka mellett bátran át lehet menni. Van története is. Fekvése is elég regényes; magasra nyúló fenyő- és eszterfák környezik, melyek a nap égető heve, úgy, mint a vihar romboló ereje ellen egyaránt védelmezik, s egyáltalán oly barátságos közelségben vannak, mint a jó szomszédok, susognak és ölelkeznek, talán az elválás gondolata miatt; s főlemelve még az itt-ott elszórtan jelentkező, idegen éghajlat növényeit, a lombok közül bámészkodó pávacsoportot, a kaktuszok közt elvesző kösziklát, üdítő forrasvizével, s mindezek kiegészítő részét: a tavat, uralva a hattyu által, s azt a templomi csendet, mely az egész átlengeti, a melyek elégségesek arra, hogy az embert —

a 142. §. szerint: ha a periratok mind beadattak, a pertárnok tartozik a peresemot további ellátás végett a bíróságnak hivatalból 3 nap alatt beterjeszteni.

A pertári beterjesztésnek részint hivatalból, részint a felek kérelmére, ezen 3 esete áll, törvk. rendtartásunkban.

De a fennebb közlött esetben, midőn a pertelvétel szabályszerűleg megtörtént ugyan, de az ellenirat beadása s illetőleg átvétele végett a t. r. t. s. 131. §. értelmében a peresfelek egyike sem jelent meg: a t. r. t. s. idézett §§-ai közül, melyik alkalmazásának van helye?

A 113. §. nem alkalmazható, mert a pertelvétel szabályszerűleg megtörtént;

a 111. §. épen nem alkalmazható, mert a peresfelek egyike sem jelentkezett;

de nem nyerhet alkalmazást a 142. §. sem, mert e szerint az ítélet alá terjesztés hivatalból csak akkor eszközölendő, ha a periratok mind beérkeztek.

Melyik tehát törvk. rendtartásunk azon §-a, mely közlött esetünkre alkalmazható lenne?

Melyik §. az, mely a közlött eset elintézésében per analogiam oly utasítást foglalna magában, hogy a jogszolgáltatás leple alatt a differens követelmények meg ne sértessenek?

A közlött esetre tehát törvk. rendtartásunk semmi vonatkozó rendeletet magában nem foglal, s e hiány kétségtelenül nagy hátrányára van igazságszolgáltatásunknak.

Mert míg egyfelől a t. r. t. s. az ily fölmerülő esetek mikénti elintézéséről nem rendelkezik: másfelől maga a törvény részéről van mintegy hallgatag perhurcolásra tér engedve az által, ha a per ily körülmények közt hónapokon, sőt éveken keresztül függő állapotban hever a pertárban, mi a hangzatos „gyors igazságszolgáltatás” keretébe, sehogys sem illik bele; másfelől pedig az ilyen perfüggés által a peresfelek érdekei vannak a kétségtelen veszélyeztetésnek kitéve.

(Vége következik.)

Marosmentén, 1874. nevemnapján, julius havában. *)

(Folytatása és vége)

II.

A közvélemény, ha nem egy pártnak gyártmánya, ha egyetemi, mint az ész — akkor megvesztegethetetlen öre a jó törvényeknek.

A szabadság barátjának, a szabadság ellenörévé, a rend és béke szövetségésévé kell válni. Mirabo.

Czikkem első felében megígérttem az elsősorolt bajok orvoslása feletti véleményemet kimondani, lássuk rendre.

A főbajt okozza a fentebbi jelenségek fennállásában a közönyösség, ezt pedig előhívá és nemzeti bűnül belénk olták, egyfelől az ősz szokásainkkal, törvényeinkkel, magán- és közjogi elveinkkel rögtönözve és készületlenül és reánk hozott új törvények és rendelkezések; hogy utóbbiak eszélytelenül s tán idő előtt reánk alkalmaztattak, oka, az elég fájdalom, semmi kiméletet nem ismerő különböző pártok alakulása, a fenekedő nemzeti-ségek túlbecsülése, idejekorán meg nem zabolázása, államiságunk veszélyeztetése nélkül azonnal és határozott ki nem elgítése; s okozza különösen, hogy a pártok — engedjenek meg nekem, ha egyenesen kimondom — minden államférfiúi eszélyt aligha egyidőre háttérbe nem szorítva, mintegy örömeiket találták abban, ha egyik a mászt gyakorlati, sok részben tekintélyes és igen sokszor nagy hasznokat tehető és eszközölhető férfiakat, úgy mondva, a közvéleménybe lehúzni, jelességüket, vagy gyengességüket egyiránt nevetség tárgyává tenni, a közvélemény és felsőbb irányadó körök előtt lehetetlenné tenni igyekeztek; hallottam esetet, hogy irányadó körben két egyforma miveltségű férfunkat, de különböző párt, vagy különböző castból, jeles tárgyak fölött véleményadásra szólítva fel; egyik a másik véleményét kisebbbíté, gyakorlottságát jagadák; ugyan ily viszonyok közt, ha böles Salamon tudományával birna is a miniszter, ki az a ki töle méltán és jogosan orvoslást és pedig jogost kiánhat? A képviselőházban is szinte így állanak képviselőink egymással szemben; idehaza pedig a hivatalnok örvend, ha csendesen van; interpellációink, akadékoskodásaink és akárhányszor indokolt követeléseink elől örvend, ha menekedhetik, nem bajlódik egyik sem a köz-

bajokkal és teendőkkel, tehát ki segítsen rajtunk? Felelet: tömörülni kell nemzetünk jeleseinek, előkelő főbb urainknak s minden miveltebb, a közérdekbe tényezőképen ész- és lelki miveltséggel bíró hazafinak; egy közévelt a nemzetiség, a nemzet és egyesek vagyona megmentése és biztosítása, a nemzeti fölénységnek a miveltség és vagyonosodás általi megdönthetetlen alapra fektetése kell, hogy az egyedüli nemzeti zászlóra fölírva legyen, még pedig úgy, hogy a társnemzeteket is államiságunk, nemzetiségünk függetlenségének megóvása mellett kielégíteni igérjük. Van nekünk, erdélyi részbelieknek, tán 72 követünk, a midőn az országgyűlésen jelen vannak, ezekből 22 százsz, a ki soha magyar érdeket nem fog képviselni; 10, vagy tán 11 magyarországi, a kik fájdalmas és szomorú viszonyainkat nem ismerik; van tán 4, vagy 5 román nemzetiségi, hasonlólag magyar érdeket nem képvisel, vagy tán magyar birodalmat sem; fennmarad magyar erdélyi képviselő mintegy 35, ezek is jobb-, bal-, középbal-, középpárt- és szélső balpártra oszolva és a mostani merev jobbpárti kormány előtt töredékeikben aligha valami jelentőséggel bírók, mert sem ide, sem oda túlnyomólag fel nem használhatók, s épen ezért, egy-kettőt kivéve, a kormány egyes tagjainál is aligha mérvadó-telentélyvel bírnak. Pártállásnál a szám a mérvadó, s innen a szomorú következés, hogy a 22 százsz követ a székely és nemzeti érdekek szemben a tömösi vasúti csatlakozást, orsovai chimerát kivívták s más egyéb fontos kérdésekben egyesülve a nemzetiségek különböző clubjaival úgy Pesten, valamint Bécsben olykor a tisztán magyar erdélyi érdekek ellen előnyben részesülnek és mi kormányunkat nem informálhatván, annak minden jó akaratja és szándéka ellenére, czikkem első részében elősoroltam nemzeti, polgári- és magánügyi, különben mind életkérdést képező ügyeinkkel háttérbe szorultunk. Tehetetlenségnek látszik a fennebbi szomorú tünemény, de én csak közönyösség eredményének tekintem és épen ezért szükségesnek és mulhatatlannak látom egyszer és mindenekfelett azt, hogy az erdélyi magyar követek egyidőre hagyjanak föl pártállásukkal, másfelől gróf Mikó Imre, id. gr. Teleky Domokos, báró Bánffy Albert, b. Apór Károly, Mikó Mihály, Forró Ferencz, Vida Dániel, Antos Ferencz, Györty Péter, Puskás Ferencz, b. Kemény György, b. Kemény Gábor, Pócsa József, Pávai V. Elek, Biró Pál, Simon Elek, Kakucs Elek, Fülel Albert, b. Kemény Géza, Nagy Péter ev. ref. püspök és Macskási Ferencz tartsanak Gernyeszegen, vagy Kolozsvárt a két helységben lakó főuraknál sietőleg egy magán értekezletet; azon állítanak meg egy tágabb gyűlés napját és teendőjét; állítanak meg a „Székely Hírlap”-nak napi- és az erdélyi magyar birtokosság lapjává tételét, onnan hívnak meg az erdélyi magyar követeket pártkülönség nélkül, valamint vidéken- és megyénként minden képesítettebb magyar birtokosokat és ezen másod-ik gyűlés határozná el a hazánkat és nemzetiségünket érdeklő fontosabb kérdésekben általánosan, s ha lehet a kormánynyal egyetértőleg eszközölendő orvoslatoz célra-vezető módozatát; s állítana fel egy, a kormányt és követeinket minden egyes kérdésekben felvilágosító kisebb körü bizottmányt. Ha a közönyösségből és részint tétlenségből kilépünk, ha az intelligentia, ha a magyar és székely nemzet, valamint ezeknek jeles, külön-külön mindent küldői érdekében elkövetett és sikerre juttatni megkísérlett, de célhoz még sem jutott képviselők egymáshoz barátságosan közeledünk, a pártelveket egyidőre bár a családi tűzhelynél hagyjuk, a különben erdélyi részekbeli 40 székely és megyei meg városi követ hatalommá válhatik és istápoltatva küldőik, az erdélyi birtokosok és a közvélemény által, a kik a szabadság zászlóit lobogtatták eddig, azok a szabadság ellenöréivé válnak — a kormány és képviselőház meggyőződik jogosságáról követeléseinknek; nemzeti érdekeink érvényre jutnak és akkor a midőn az anyaország megismeri jogosságát követeléseinknek, mint lét alapját nemzetiségünk és a birodalom fennállásának, kormány és többség álelveknak, hiru reményeknek s más nemzetiségi, birodalmunk és a fejedelem érdekével ellenkező törekedéseknek nem áldozák fel Erdély és annak birodalmát védő hű oszlopát: a magyar és székely nemzetet és ezek jogos és eszélyes érdekeit.

Egyetértés kell, hogy vezéresillaga legyen az erdélyi magyarságnak párt-, vallás- és cast-különség nélkül; meggyőző és egyöntetű indokolással kell a kormány- és képviselőházat sürgős bajaink orvoslása fölöl meggyőzni; jogainkat és szükségleteinket nem szabad kegyes óhajításokra és hiru reményekre feladni, s ha orvoslás nem jön, önmagunk erején kell egyik a mászt segiteni, egyik a mászt kell vagyonosodásra és miveltségre, hogy emeljük; társ-nemzeteinknek meg kell, hogy adjuk méltányos követeléseiknek államiságunkat és nemzetiségünket nem veszé-

lyezettő részeit; de azután követelnünk és igényelnünk kell a kormánytól és az anyaország többségétől, hogy tulajdonunkat és nemzeti érdekünket megvédje, a nemzet és birodalom érdekét divergens elemeknek föl ne áldozza; s ha erőt nem érez magában a kirohanó árt medrébe szorítani, úgy egyik, mint a másik engedjen tért a tapasztalt és gyakorlati észnek, megtett erőnek, saját érdek és személyes vagyonosodás a nemzeti célokkal szemben ne vezéreljen senkit: a gyenge pásztor alól elvesznek a juhok, erélytelenség, tapasztalatlanság az állam és egyesek veszedelmére van, ostorozzuk ezután a tudatlant és önhaszonleszt a nepotismus és öncéljai előmozdítása érdekében gyakorlatlan, tudatlan pártokat; kiméletlenül ostorozzuk s még komolyabban üldözzé a kormány és közvélemény a durva, kiméletet nem ismerő, dologtalan, dölyfös burocratát; munka és szerénység legyen előléptetési ok és érdemjel az állam zsiros fazaka mellé juthatáshoz; a tapasztalt öreg és erőteljes fiatal kora ne ocsároljuk, de, sőt inkább gyakorlati férfiakat a közvélemény előtt fölemelni minden áron törekedjünk.

A hét évi tapasztalat meggyőzhetett mindnyájunkat célirányatlanságáról sok eszméinknek és törekedéseinknek; eljutottunk a végponthoz, a honnan nemzeti veszély nélkül tovább nem haladhatunk és bátran reá olvasom a fennebb elősoroltam s még akárhán jeles magyar férfura Apolióknak a trójai hősökhez intézett ama mondatát: „nem tudátok-e oly férfiak lenni, hogy a szinte eljátszott jobb sorsnak ellenére is, győzelmet vegyetek a soknemű hatalmas ellenen.”

Egyetértés mindent jóvá tehet; a mai napig gyakorlott viszálykodás tönkre juttat.

Megint teljesítém kötelességemet, mint százszor ezelőtt, nem igénylek csalahatatlanságot, a midőn honfiúi kötelességem teljesítem; de épen ezért fölkérem a szakértőket, a hon- és családapákat, latolják meg szerény iratomat, a jobbat örömmel fogadom s úgy az én egyszerű vélekedésem, vagy az ő jobb terveik keresztül-viteleért, ha egyetértést, ha a nemzet felvirulását eredményezi; a jelenkor elismerése és a jövőkor áldásteljes visszaemlékezése babérkoszorujokból el nem maradhat. — Ugy legyen.

KÜLFÖLD.

Francziaországban Perier indítványa megbukott, még pedig 33 olyan képviselő szavazata által, kik előbb ezen indítvány mellett voltak. Ezen eljárásuk abban leli indokát, hogy most elhárítva látják a veszélyt, mely előbb a bonapartismus részéről fenyegette az országot. A nemzetgyűlés ezután az alkotmánytörvények tárgyalását elnapolta, mintán a kormány is kijelentette belegegyezését azon indítványra nézve, mely szerint a nemzetgyűlés a költségvetés megszavazása után jan. 5-ig elnapolná üléseit. A kormány, a kamara hat havi elnapolására nézve coalitionalis többséget szándékozik teremteni. A legszélsőbb jobboldal kapuzárás előtt ajánlatot akar tenni, hogy Mach-Mahon a „köztársasági elnök” czim helyett „a végrehajtó hatalom főnöke” czimét vegye fel.

Madrid. Taragonnában a carlisták ügyei roszul állanak; 1800 emberük megveretett s a bilbaoi őrség is elkergette a carlistákat, sőt, hirszerint, Navarában egy harmadik vereséget is szenvedtek Moriones tábornokkal szemben.

Oroszország. Albrecht főherczeg ő ténsege Kreml várak közelében meglátogatta a tábort a „Chodinskojepole mezőn s a fölállított hadsereg sorai előtt áthaladva, oroszul üdvözölte a katonákat s némely ezredek-nél megállt és a katonák dalait hallgatta.

London. Leopold herczeg, a királyné legifjabb fia, veszélyesen beteg.

Berlin. Az igazságügyminiszter felhívja az államügyészek figyelmét a veszélyes eredményeket maguk után vonható nyomtatványok tartalmára.

A brüsseli congressuson, hirszerint, Oroszország részéről, Anglia és Francziaország bizonyos kételyei elosztatása tekintetéből azon ajánlat fog tétetni, hogy a jegyzőkönyvben az egyes államok által küldött képviselők delegátusoknak neveztessenek, hogy a congressus inkább enpuete színében tűnjék fel.

Eugenia franczia császárnő Arenenbergbe érkezett, hol építkezéseit tekintette meg s néhány nap mulva az argau Badenbe fog menni; az építkezések befejeztével azonban a koronaherczeggel együtt Arenenbergben fogja tölteni.

*) Kérem e czikk közlésére a „Kelet,” „M. Polgár” és „Nemere” érdemes szerkesztőit.

A szerző.

